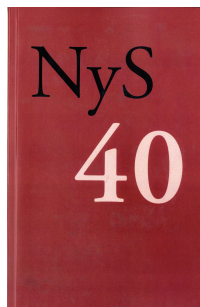

Titel:	"Du er syg i hovedet" - når interaktionelle handlinger lukker og udelukker
Forfatter:	Gitte Rasmussen
Kilde:	<i>NyS – Nydanske Sprogstudier</i> 40, 2011, s. 117-144
Udgivet af:	NyS i samarbejde med Dansk Sprognævn
URL:	www.nys.dk

© NyS og artiklens forfatter

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre NyS-numre (NyS 1-36) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

“Du er syg i hovedet”

– når interaktionelle handlinger lukker og udelukker

GITTE RASMUSSEN

Inden for etnometodologien (EM) (Garfinkel 2002) og den etnometodologisk funderede konversationsanalyse (*conversational analysis* (CA)) (Heritage 1984; Steensig 2001; Sacks 1992), er der udført mange studier af, hvordan samtalepartnere opnår en fælles forståelse.¹ Disse studier er på alle måder i tråd med EMCA's erkendelsesinteresser og har bidraget med god indsigt i, hvordan og på hvilke præmisser samtalepartnere opnår forståelse i interaktion, nemlig via en fælles konstruktion af en sekventielt organiseret, genkendelig social interaktionel orden. EMCA-analytikere har lejlighedsvist ført erkendelsesteoretiske diskussioner med ”misforståelsesforskningen” inden for kommunikationsforskningen (Rasmussen 1998; Rasmussen 2000), hvor førstnævnte har kritiseret sidstnævnte for en antagelse om, at en fælles forståelse er umulig, når samtalepartnere (antageligt) har forskellige sociale og kulturelle baggrunde. Sådanne diskussioner kan af gode grunde give anledning til at forstå EMCA som en form for ”idyl-forskning”, der ikke kan eller vil ”rumme” kommunikative situationer, hvor det ”går galt”, eller hvor der med andre ord opstår såkaldte kommunikative ”breakdowns”. Nærværende artikel er baseret på et EMCA-studie af situationer, hvor det går galt i den forstand, at en interaktionspartner udelukkes fra videre samtale. Det sker på baggrund af noget, den udelukkede har sagt eller gjort tidligere i interaktionen. Som det vil fremgå af analyserne, går det galt, fordi det, denne har gjort, sanktioneres, ikke fordi det misforstås. Her er altså ikke tale om situationer, i hvilke interaktionspartnerne ikke opnår nogen indbyrdes forståelse. Tværtimod, de opnår en indbyrdes forståelse af, at de ikke har opnået nogen indbyrdes forståelse og heller ikke opnår nogen her og nu. Deres problem er en fælles forståelse af oplevelser i den sociale verden og af, hvordan man agerer i den.

1 OM AT VURDERE SOCIALE OPLEVELSER

En af de måder, vi håndterer vores sociale oplevelser på, er at vurdere dem sammen med andre medlemmer af en social gruppe. ”De andre” kan enten selv have deltaget i den situation, der fortælles om, eller selv have haft lignende oplevelser. Som Pomerantz allerede pointerede i en artikel tilbage i 1984, og som mange EMCA-analytikere har vist sidenhen (Drew 1998; Drew og Walker 2008), så er det på mange måder en vigtig del af vores sociale liv at vise hinanden, hvordan vi oplever verden. Herved definerer vi sammen, hvordan verden kan, skal og bør forstås. Det er meget almindeligt, at interaktionspartnere opnår dette ved at konstruere fælles interaktionelle vurderingsaktiviteter, ”assessments”, (Pomerantz 1984). Disse består af handlinger som fx:

Eksempel 1)²

```

1      A  /der ligger sådn restaurant ik og,
%blik   /><B-----
2      B  /ja det er pisse dy:rt °ik og°           ←
%blik   /-----

```

”ja det er pisse dy:rt °ik og°” (l. 2) er en handling, igennem hvilken B vurderer et aspekt ved den omtalte restaurant (l. 1). Denne første vurdering følges ofte af en anden-vurdering (vurdering nr. 2), igennem hvilken *interaktionspartneren* (her A) erklærer sig enig med den part, der tog initiativ til vurderingsaktiviteten (her B). Dette viser fortsættelsen af eksempel 1):

Eksempel 1i)

```

3      A  /jo:: ve d- (0.2) hva en pak pomfritter ←
%blik   />< B-----
4      A  /koster=sådn mellem en den koster
%blik   /-----
5      A  /syvog tredve kroner
7%blik  /-----

```

A responderer (l. 3) ved selv at vurdere prisniveauet på den omtalte restaurant (“jo::”). Som det ses, indikerer han ikke blot, *at* han er enig i vurderingen, men også *i hvilket omfang* han er enig (se også Pomerantz 1984). Sidstnævnte opnås ved et tryk på og en forlængelse af vokalen

(”jo::”), der ækvivalerer intensiveringen af vurderingen ”dyrt” via ”pisse”.

Når vi fortæller om vores oplevelser og indgår i vurderingsaktiviteter, indlader vi os også på noget, der indebærer *sociale risici*. Ved at foretage en vurderende handling risikerer vi, at interaktionspartneren foretager en divergerende anden-vurdering, og at vi dermed *ikke* opnår en social bekræftelse og forståelse af vores oplevelse. Herved risikerer vi også at stå uden for en fælles forståelse af verden og dermed at stå uden for fællesskabet. Den risiko ses interaktionspartnere at orientere sig imod, når de producerer en anden-vurdering, der ikke er i overensstemmelse med første-vurderingen, og hvor der i produktionen af første-vurderingen har været indbygget en såkaldt præference for, hvordan anden-vurderingen gerne skulle falde ud (*”preference organization”*, Pomerantz 1984). Det kan se således ud:

Eksempel 2)³

```
1 A:  /man har os musik=det er da sjovt ik      ←
%blik  />B-----
2      (0.1)
3 A:  /og der er da os idræt                      ←
%blik  -----
4      (0.2)
5 B:  /jam: jeg gider altså ikke gå i skole      ←
%blik  /><A
```

Sekvensen er et uddrag af en interaktion imellem en voksen kvinde og en dreng i en af de mindre klasser i en dansk folkeskole. I linje 1 vurderer A, at ”musik” er et fag, der er ”sjovt”. Via en accentuering af ”det” samt modalpartiklen ”da” konstruerer A yderligere musik som et fag, der er sjovt i modsætning til andre (her ikke nævnte), og ved at konstruere et såkaldt påhængsspørgsmål (Steensig 2001), ”ik” (l.1), inviterer A B til at give et helt bestemt *præfereret* (Sacks 1987) svar, nemlig et ”jo”. Som det ses i linje 2, responderer B ikke på A’s vurdering. Efter en kort pause i linje 2 (0.1) producerer A et yderligere forslag til fag, der ”da er sjove i modsætning til andre”. Dette opnås ved at a) konstruere den indledte ytring (l. 3) som en fortsættelse af ytringen i

linje 1 ("og"); b) konstruere faget "idræt" som et element på en liste, der indledes med "musik" (også); og i øvrigt c) lade dette "os" følge på modalpartiklen "da", der forinden har været anvendt i forbindelse med vurdering af faget "musik" ("da sjovt"), hvorved A opnåede en positiv vurdering af "musik" som kontrast til andre (her ikke nævnte) fag. Med denne handling kan A således ses at forfølge en endnu ikke produceret handling, nemlig en anden-vurdering, ligesom A kan ses at orientere sig imod fraværet af denne anden-vurdering som en indikation på, at den muligvis divergerer fra første-vurderingen og dermed udgør en såkaldt *dispræfereret* anden-vurdering. Ved at opremse fag, der kan forstås som fag, der "da" er sjove "ik", producerer A en yderligere mulighed for at producere en anden-vurdering i overensstemmelse med A's første-vurdering (se også Pomerantz 1984). Efter endnu en pause på (0.2) i linje 4, kigger B på A og siger "jam: jeg gider altså ikke gå i skole". Denne ytring og tur konstruerer B på en sådan måde, at den ud over at være en dispræfereret anden-vurdering, *forholder sig* til at være dispræfereret: ved at indlede med "jam:" producerer B en umiddelbar enighed ("ja"), der efterfølges af uenighed ("men:"). Herved opnås såvel en "svag" form for enighed som en "svag" form for uenighed. B modificerer med andre ord indledningsvist den enighed, han konstruerer efterfølgende, og viser dermed, at en anden respons var præfereret (ud fra A's forudgående handling(er)). Denne orientering imod den ikke leverbare præfererede respons manifesteres via produktionen af modalpartiklen "altså". Hermed gør B sin handling – den dispræfererede anden-vurdering – til en handling, A ikke kan komme uden om. Ligeegyldigt hvilket "sjovt" fag A måtte diske op med, ændrer det ikke og kan ikke ændre B's grundlæggende indstilling til skolen: Han gider ikke.

2 DATA

Nærværende artikel sætter fokus på den risiko, der er impliceret, når der initieres vurderinger af sociale oplevelser. I et studie af en gruppe teenagerdrenge vurderingsaktiviteter, der ligger til grund for nærværende artikel (Rasmussen 2010), gøres disse tydelige, idet drengene udfordrer hinandens vurderinger (se også Evaldsson 2005; Goodwin &

Goodwin 1987; Maynard 1985, 1986 eller Vuchnich 1984) og hinanden. Det sker især, når en af dem initierer vurdering af *social adfærd*. Udfordringen konstrueres på en sådan måde, at den umiddelbart bringer den igangværende interaktionelle aktivitet, vurderingen af en given social adfærd, til ophør. Det kan se ud som i eksempel 3 (en egentlig analyse af fænomenet følger i afsnit 3):

Eksempel 3)

```

1      A  ja det er meget federe i odense.           ←
%blik  ><B
2      C  hvorfor fan'en ligger I og køre derud=    ←
%blik  >A
3      C  =I ka sgu da få mcdonalds lige her i nyborg
%blik  >B
4      A  jam: det er for[di-
%blik  >C><C-----
5      C                                     [/hold (.) kæft hvor er I
                                     åndssvage           ←
%blik  -----/>A

```

Som det ses, laver A en vurdering i linje 1 "det er meget federe i odense". Handlingen konstrueres som en handling i enighed med en forudgående handling "ja" – nemlig en vurdering produceret af B (ikke vist i transskriptionen). En sådan forståelse orienterer C sig imod, da han henvender sig til begge parter, A og B, i sin tur i linje 2 "hvorfor fan'en ligger I og køre derud". Med sin handling sætter C eksplicit spørgsmål ved relevansen af A og B's adfærd, nemlig kørslen fra Nyborg til (McDonald's i) Odense. Ved at gøre handlingen irrelevant kritiserer C altså A og B's adfærd. Denne kritik konstruerer han endvidere via brugen af kraftudtryk ("fan'en" samt udtrykket "ligge og køre"). Kritikken af manglen på relevans gøres manifest i C's forlængelse af sin tur i linje 3, hvor han fremfører, at man "sgu da" kan "få mcdonalds lige her i nyborg". A responderer i linje 4 med et "jam:", der her kan forstås som en markering af (svag) uenighed med C's handling. Efter den indledende uenighedsmarkør påbegyndes konstruktionen af indledningen på en forklaring på denne adfærd

”det er fordi”). C afventer imidlertid ikke færdiggørelsen af denne forklaring, men påbegynder en ny tur, i hvilken han nu vurderer – ikke (længere) deres sociale adfærd – men deres kognitive evner ”hold (.) kæft hvor er I åndssvage” (l. 5). Fragmentet eksemplificerer således en interaktionel udvikling fra a) en vurdering af en social oplevelse/erfaring (l.1) over b) en vurdering af social adfærd (l.2-3) til c) en vurdering af kognitive evner (l.5).

Nærværende artikel handler om netop sådanne interaktionelle situationer og handlinger blandt teenagerdrengene. Det er ikke intentionen at hævde fænomenet som et teenagerfænomen. Fænomenet er genkendeligt som et almindeligt hverdagsfænomen såvel blandt voksne som unge, omend jeg har en antagelse om, at det hyppigere optræder blandt teenagere.⁵ Artiklen viser de sociale risici, der, som hidtil antaget inden for EMCA, er implicerede i vurderingsaktiviteter og som disse teenagerdrengene tydeliggør igennem deres adfærd. Drengenes interaktioner er optaget med videokamera i frikvarterer på deres skole (Rasmussen 2010). De går alle i en skole for børn med særlige behov. Skolens ledelse, lærere og børnenes forældre har alle givet tilladelse til studiet og til optagelse af børnene. Ved optagelse af børnene og de unge har det været afgørende, at de selv var villige til at blive filmet på det givne tidspunkt. Hvor det ikke var tilfældet, hvilket skete et par gange, blev kameraet ikke tændt, eller det blev slukket. I eksemplerne i denne artikel er drengene naturligvis anonymiseret.

Det er ikke formålet med nedenstående analyser at vurdere om forekomsten af fænomenet blandt disse drenge er et resultat af deres udviklingsmæssige niveau. Som nævnt opfatter jeg fænomenet som et almindeligt interaktionelt fænomen, og interessen for fænomenet koncentrerer sig her om de risici, vi ofte orienterer os imod via de strategier (Arminen 2005), vi anvender for at minimere den sociale skade for den interaktionspartner, vi ikke er enige med. Disse teenagere tydeliggør disse risici, hvorved de opnår social kontrol af hinanden i gruppen og dermed også bestemte indbyrdes sociale relationer (Pomerantz og Mandelbaum 2005). Eksemplerne, der vil blive anvendt til nedenstående analyser, er taget fra et videodatamateriale på ca. 11 timer. Kun i alt 3 (ud af 23 transskriberede) eksempler fra datamaterialet vil blive præsenteret.

3 UDFORDRING AF SOCIALE VURDERINGER

Som allerede nævnt er der inden for EMCA-feltet en del studier af, hvordan specielt voksne (Pomerantz 1984), men også børn og unge (Evaldsson 2005; Goodwin 2006, 2007; Maynard 1985, 1986) producerer social orden via vurderinger. Ikke mange af disse studier har fokuseret på, hvordan vurderende handlinger udfordres (se dog specielt Goodwin & Goodwin 1987; Maynard 1986; Rasmussen 2010). Analyserne i nærværende artikel vil specielt vise og analysere de sociale handlinger, som sådanne vurderingsaktiviteter ofte munder ud i blandt drengene, nemlig sociale handlinger, der med en samlet betegnelse kaldes for ”fornærmelser” (Sacks 1995/1965; Bergmann 1998; Rasmussen u. u.). I datamaterialet findes eksempler som:

”du er syg i hovedet”
”han er syg i hovedet”
”du er sindssyg”
”han er ikke rigtig rask”
”der er meget, du heller ikke kan finde ud af”
”idiot”
”man kan sgu da heller ikke stole på dig”
”hold kæft hvor er I åndssvage”
”mongoler”
”hvor er du dum”

Som analysen af nedenstående eksempler vil vise, udgør sådanne fornærmelser ved uoverensstemmelser specifikke handlinger, der ikke løser uoverensstemmelsen men afslutter den eller ”lukker den”. Som det ses af ovenstående eksempler, er det et kendetegn ved disse handlinger, at en lukning opnås ved brugen af såkaldte ”*mentaltilstands*”-termer (mt-termer) (Coulter 1979), der indgår i en vurdering af samtalepartneren (”hvor er I åndssvage”). I tråd med EMCA’s indsigter og analyser som repræsenteret af fx Coulter (1979, 2005), Coulter og Sharrock (2009), Edwards & Potter (1992) og Te Molder & Potter (2005) viser analyserne i denne artikel, hvordan disse termer bruges i en specifik sekventiel position, hvordan der responderes på dem, og derigennem hvordan de forstås på et sådant sted i en given interaktion. Analyserne

vil vise, at anvendelsen af disse termer i denne position har sekventielle konsekvenser: De udløser et skænderi. Som det vil fremgå af analyserne, kan en sådan interaktionel konsekvens ses som et resultat af, at den udfordrende part ikke blot lukker vurderingsaktivitet (af sociale handlinger og adfærd) med den ”mentaltilstandsvurderende” (mtv) handling. Han udelukker den udfordrede interaktionspartner – *lokalt* – fra efterfølgende deltagelse i interaktion med sig selv og potentielt med alle andre tilstedeværende.⁶ Samspillet mellem mt-termen og den interaktionelle handling, den indgår i, vil blive diskuteret i det afsluttende afsnit 4.

3.1 Udfordring af vurdering og af den vurderende dreng

Gruppen af drenge, der er involverede i nedenstående interaktioner, er ofte engageret i at vurdere materielle goder, mærkevarer og priser. Disse vurderinger leveres parvist eller i klumper (mere end to vurderinger) af mere end en deltager og produceres typisk sådan, at de er i overensstemmelse med hinanden. Drengene konstruerer altså i deres interaktioner typisk enighed om, hvilke varer der er ”fede”, hvilke butikker man kan købe ”hammer godt” tøj i, og hvilke butikker der fører ”pissedyre” varer (Rasmussen 2010). Anderledes ser det ud, når de indbyrdes vurderer hinandens ageren i denne materielle verden. Nedenstående er en forsættelse af en interaktion, hvor drengene har talt om mobiltelefoner (ikke vist i transskriptionen). Den ene af drengene fortæller om sin mobil og om dens ”fede” eller ”nice” applikationer, hvorefter han fremviser den til de andres (anden-) vurdering. De andre drenge responderer ikke umiddelbart på A’s første-vurdering. Så sker følgende:

Eksempel 4)

1	A	je gav tusind for d[en]	←
%blik		>mobil>B	
2	C	[det er os rigtig	
%blik		>A>B	
3	C	smart hv/is den bliver stjålet så	
%blik		/>< D----	
4	C	har ha[/n	
%blik		-----	
%com		/ryster på hv	
5	D	[h*jah* såh*	←
%blik		-----	

Med sin bemærkning "je gav tusind for den" (l. 1) producerer A en taletur, der kan forstås som to forskellige eller indbyrdes relaterede handlinger: 1) den beskriver en af mobilens (yderligere) kvaliteter ("den er dyr/billig"), og/eller 2) den beskriver A's sociale adfærd ("A har købt dyrt/billigt").⁷ C behandler handlingen som af type 2, idet han vurderer A's sociale handling (at købe mobilen til den (dyre) pris) igennem sin egen vurderende handling i linje 2 og 3 "det er os rigtig smart hv/is den bliver stjålet så har han"/ryster på hovedet. Købehandling (til den pris) ("det") vurderes indledningsvist som "rigtig smart", hvilket føres over i en negerende – uenig – vurderende rysten på hovedet. Med sin ironisk vurderende handling synes C at orientere sig imod et muligt vurderende aspekt af A's egen handling i linje 1. Handlingen optræder som nævnt i en kontekst, i hvilken mobilens kvaliteter er blevet fremhævet positivt. Prisen på "tusind" kan således forstås placeret i en liste over disse kvaliteter og dermed forstås "positivt". Når dette positive aspekt ved mobilen indbygges i en handling, der samtidig kan forstås som beskrivende A's sociale adfærd (A's købehandling), kan den interaktionelle handling i linje 1 forstås som A's positive vurdering af egen købehandling. En sådan positivt vurderende mening tilskriver C A's handling med sin egen (anden) vurdering ("ja det er os rigtig smart", l.2-3), der står i *modposition* (Maynard 1986) til A's egen implicite vurdering af købehandling.

A's (af C tilskrevne positive) vurdering af egen adfærd gøres imidlertid ikke blot til et socialt anliggende mellem A og C. Meget kendetegnende for dette datamateriale gøres vurderingen af adfærd til et *gruppelanliggende*. Som nævnt modpositionerer C A's handling. Dette sker, mens C indledningsvist i sin vurdering kigger på A og B ("det er os rigtig smart"). I produktionen af "hvis den bliver stjålet" retter han imidlertid sit blik imod D, der nu gøres til adressat for en *omtale* af A "så har han" (l. 3-4). Med sin *omtale* af A i A's nærvær og sit blik rettet mod D, manifesterer C vurderingen af A's adfærd som et gruppelanliggende, og han udelukker A fra aktiviteten (se afsnit 3.2 nedenfor). D, der kigger på C, støtter C's modpositionerende handling, idet han initierer en færdiggørelse af anden del af C's forudgående tur. Denne påbegyndte færdiggørelse produceres med latter ("h*jah* såh*"). Initieringen finder sted på et meget tidligt tidspunkt, hvor C's tur endnu ikke indeholder nok materiale til at muliggøre en stærk antagelse om, hvornår og hvordan den afsluttes, og dermed om, hvad den betyder. C's handling er med andre ord endnu ikke er særlig stærkt projicerende. Med en så tidlig påbegyndelse af en færdiggørelse af sin samtalepartners (meget mulige) eksplicitering af konsekvenserne af at have givet "tusind" for mobilen, "hvis den bliver stjålet", postulerer D (med latter) en stærk grad af fælles forståelse. Som det fremgår af D's handling (l. 5), bliver det ved postulatet. D færdiggør ikke sin tur men lader den "glide ud" ("h*jah* såh*").

Med sin handling støtter D C's modpositionering og manifesterer vurderingen af C's handling som et gruppelanliggende, der her lokalt ikke omfatter A selv. Det vil fremgå af næste afsnit (3.2), hvordan denne handling danner grundlaget for en egentlig lokal social interaktionel udelukkelse (3.3). Sammen med et yderligere eksempel vil det fremgå af afsnittet, at en sådan eksklusion opnås ved at bruge mt-termer.

3.2 Når mentaltilstandsvurderende (mtv) handlinger lukker

Mentaltilstandstermer optræder i dette datamateriale ofte i forbindelse med vurdering af social adfærd, hvor denne vurdering (eller invitation til en bestemt vurdering) udfordres. Forlængelsen af eksempel 4 (vist ovenfor) tilstræber at vise dette. Fragmentet (4i) fortsætter lige efter, D har støttet C's vurdering af A's sociale adfærd ved at grine og initiere færdiggørelse af C's tur (i eksempel 4 ovenfor):

Eksempel 4i)

6 Ps (0.2)
7 A je-
8 Ps (0.3)
9 A [du ka sgu da være da lige glad
%blik >C-----
10 D [ja du ve godt man [ka få-]
%blik >A-----
11 A [je /ik]=
%blik >C-----
%com /ryster på hv
12 A =så dum og stille mine ting ↓fra mig ←
%blik -----
13 Ps (.)
14 D Hal[lo- (.) man ku-
%com /læner sig bagud
15 C det gør jeg heller ik du ka holde bare du←
%blik >A>ud i lokalet-----
16 C =vil luk røven
%blik >-----
17 Ps (.)
18 C idiot ←
%blik -----

I sin tur (l. 9) vælger A at respondere på C's tidligere vurdering ("det er os rigtig smart hv/is den bliver stjålet"). I sin respons forholder A sig til C's sociale ret til at vurdere A's handling. Igennem sin respons ("du ka sgu da være da lige glad") gør A C's vurdering irrelevant og fraskriver dermed A den status, A umiddelbart indtog som et medlem af gruppen, der er i en position, hvor han har ret til at vurdere andres handlinger. A udvider herefter sin tur (l. 11) med endnu en opbygningsenhed af en særlig beskaffenhed. Igennem denne enhed går han nemlig ikke blot i modposition til C's vurdering af A's købeadfærd ved at forholde sig til sandsynligheden for, at hans mobil vil blive stjålet. Det var C's argument for kritikken af A's købeadfærd. I sin behandling af C's vurdering af social adfærd, gør A også en (negeret) vurdering af egen

mental tilstand relevant ("je ik så dum og stille mine ting ↓ fra mig", l. 11-12). A *positionerer med andre ord en mtv-handling efter en vurdering af social handling/adfærd* og forbinder dermed social handling (købeadfærd) og vurdering af social handling ("det er os rigtig smart...") med kognitive og/eller mentale tilstande og evner ("je ik så dum og stille mine ting ↓ fra mig", l. 11-12).

Som respons herpå postulerer C (l. 15), at han ikke indtager en position, hvor han mener at kunne/skulle vurdere A's handling ("det gør jeg heller ikke"). For beskrivelsen af nærværende fænomen er det værd at notere sig, at C herefter beder A tie stille "bare du vil luk røven" (l. 15-16) og gør så præcist det, han nægter at have gjort lige forinden, nemlig indtage en position, hvor han kan vurdere andre: Han vurderer A. Denne vurdering går imidlertid ikke på A's sociale handling men på A's mentale tilstand, "idiot" (l. 18). Igen kigger han ikke på A under produktionen af vurderingen af ham, men ud i lokalet (l. 15-16). Med "bare du vil luk røven" lukker C interaktionen med A her og nu. Det samme gjorde C i eksempel 3 med det "hold kæft" (l. 5). Med "idiot" går C imidlertid et skridt videre og forholder sig til den mentale tilstand, som A i øvrigt også selv gjorde relevant tidligere ("je ik så dum", l. 11-12). Med "idiot" *triumferer* han (Rasmussen u. u). Med disse handlinger *lukkes* emnet og, som det vil fremgå yderligere af nedenstående afsnit 3.3, udelukkes interaktionspartnere lokalt fra umiddelbar efterfølgende deltagelse i interaktion med den udfordrende og potentielt også med andre tilstedeværende. Disse handlinger adskiller sig således radikalt fra handlinger, igennem hvilke interaktionspartnere fx lukker emner, der er problematiske for den, der fortæller om dem, via en såkaldt "disjunktiv exit" (som fx "nej; for resten, jeg så en mega god film i går aftes"). Hermed lukkes emnet ganske vist men med en teknik, der kan beskrives som "lad os tale om noget andet" (Jefferson 1984). Sekvenserne i nærværende artikel adskiller sig ligeledes fra teknikker, igennem hvilke interaktionspartnere gradvist lukker og sammen initierer et nyt emne, der ikke er delikat for nogen af interaktionsparterne (Jefferson 1984).⁸ Igennem sådanne teknikker opnår interaktionspartnere at binde emner, der ellers ikke har noget med hinanden at gøre, sammen og dermed konstruere en sammenhængende interaktion. I nærværende data lukkes emnet (der

i øvrigt ikke nødvendigvis er delikat for den, der har initieret det) og, som det vil fremgå af nedenstående afsnit 3.3, de mtv-producerende interaktionspartner initierer ikke noget nyt emne sammen.⁹

3.3 Når mtv-handlinger udelukker

Som det fremgik af eksempelmaterialet ovenfor, fører en vurdering af social adfærd, (eksempel 4) at købe dyre mobiler med ”fede” eller ”nice applikationer” eller (eksempel 3) ”at køre til McDonalds i Odense fordi det er meget federe”), ikke blot til eventuel uenighed (eksempel 4i) ”det er os rigtig smart hv/is den bliver stjålet” og (eksempel 3) ”hvorfør fan’en ligger I og køre derud”). Den fører også over i en initiering af afslutning af interaktionen her og nu (eksempel 3) ”hold kæft”; eksempel 4i) ”luk røven”), der manifesteres med en vurdering af mentale evner (eksempel 3) ”hvor er I åndssvage”; eksempel 4i) ”idiot”). Interaktionspartnerne forbinder altså her rent teknisk en vurdering af social adfærd med vurdering af kognitive/mentale evner ved at positionere en sådan mtv-handling efter en vurdering af social adfærd. Nedenfor følger et yderligere eksempel på, hvordan mtv-handlinger gøres relevante efter vurderinger af social adfærd, altså et yderligere eksempel på, hvordan kognitive/mentale evner og social adfærd behandles som indbyrdes relaterede. Af eksemplet vil det endvidere fremgå a) at mtv kan optræde lige efter en handling, der kan forstås som en *implicit* adfærdsvurderende handling, og b) at en mtv meget vel kan initieres af samtalepartneren, uden at taler refererer til egen mulige mentale tilstand. Sidstnævnte (altså b) optræder hyppigt i denne drengegruppe. Eksemplet demonstrerer slutteligt, hvordan drengene med initieringen af mtv-handlinger lokalt udelukker hinanden fra efterfølgende interaktion om nye emner.

Hvad der blev opnået med ”åndssvage”/”idiot” i eksemplerne ovenfor, opnås også i nedenstående eksempel 5) med mtv-handlingen ”ja du: (.) syg i hovedet” (l. 5). Som det fremgår af eksemplet og den efterfølgende analyse, 1) gøres mtv-handlingen relevant *umiddelbart efter* en implicit første vurdering af social adfærd (produceret af A), og 2) gøres mtv-handlingen relevant af samtalepartneren (B), der som næste relevante handling alternativt kunne have produceret en (præfereret

eller dispræfereret) anden-vurdering af den første-vurderede sociale adfærd (sml. eksempel 3) ”hvorfør fan’en ligger I og køre derud” og eksempel 4i) ”det er os rigtig smart”).

Eksempel 5)¹⁰

```

1      A   A:L/så jeg har os           /(0.1)
%blik   >B-
2      B
%com           /vender hoved mod A/
%blik           /><A-----
3      A   købt //e::n parfume: til femhundredehalvtreds←
%blik   ----- />B-----
4      B
%blik           />tallerken-----
5      B   ja du: (.) syg i [hovedet]           ←
%blik   -----

```

I eksempel 5) er A i gang med at lave en opremsning af, hvad han har købt ("A:L/så jeg har os (0.1) købt e::n parfume: til femhundrede halvtreds", l. 1-3).¹¹ Via sin opremsning konstruerer han omfanget (Rasmussen Hougaard 2008), altså hvor meget han har købt. Samtidig gør han det relevant, hvor meget hvert produkt har kostet. Herigennem gør han sin adfærd til et emne, der er værd at fortælle om. Emneværdien ligger imidlertid ikke blot i, at emnet har nyhedsværdi (sml. Heritage 1984b). Ved at gøre omfanget og værdien af et køb relevant og ved at gøre det relevant, at *han* har købt i det omfang til den prismæssige værdi, konstruerer han en handling, hvorigennem han viser, hvad han er i stand til at gøre. Denne handling er således også en implicit vurderende handling af den pågældende afprøvede adfærd. Ved at kigge på B og opnå øjenkontakt med ham (l. 2) (og i øvrigt fastholde blikretningen, efter at B har kigget væk (l. 3)) gør A B til recipient for sin implicite vurdering. Det er nu relevant for B at foretage en anden-vurdering som næste handling. Det gør B så. Dog ikke som C i eksempel 3) og 4) ovenfor ("hvorfør fan'en ligger I og køre derud", og "det er os rigtig smart"). B producerer ganske vist også en vurdering, der opponerer mod A's vurdering. Den opponerende vurdering er

imidlertid af den karakter, som såvel A ("je ik så dum", eksempel 4i) som C ("idiot" i eksempel 4i og "hvor er I åndssvage" i eksempel 3) producerede *efter* en vurdering af den sociale adfærd: Den (mod) vurderer nemlig *ikke* prisen (fx "det er da for meget"; "så meget vil jeg bare ikke gi"); den (mod)vurderer ikke omfanget (fx "det er da vildt at købe alt det der"; "hva ska du me alt det"). Den (mod)vurderer A's evne. Som i eksempel 4i) gøres det også her på en helt specifik måde: Den (mod)vurderer ikke, hvad A er i stand til at gøre (fx "nå vi har nok haft mor med i byen, hva?"; "nå, men så kan du da vist ikke købe noget i de næste to måneder med det du tjener over hos købmanden"). Som det var tilfældet i eksempel 4i) ovenfor ("idiot"), vurderer den A's mentale tilstand. Den vurderer imidlertid ikke A's mentale tilstand i "gerningsøjeblikket" (fx "du må da have været forbigående sindssyg, mand"). Den vurderer A's mentale tilstand her og nu, altså *lokalt*. Som i eksempel 3) ("åndssvage") og 4i) ("dum"/"idiot") foroven gøres en vurdering af kognitive og/eller mentale tilstande og evner også her ("du: (.) syg i hovedet") relevant som respons på en social handling (her: "købeadfærd") og (i forlængelse af) en (implicit) vurdering af den sociale handling (eksempel 3) "hvorfor fan'en ligge I og køre derud"; (eksempel 4i) "det er os rigtig smart..."; (eksempel 5) "hvad A evner at gøre". Således gør samtalepartnerne også her (vurdering af) social adfærd og kognitive og/eller mentale tilstande og evner indbyrdes relaterede.

Placeringen af en modpositionerende handling i en vurderingsaktivitet har specifikke sekventielle konsekvenser. I vurderingsaktiviteter, hvor drengene enes om, hvad der "nice", "fedt", "dyrt" og "hammer godt", optræder der, som nævnt i afsnit 3.1 vurderinger i klumper (drengene opgraderer deres vurderinger, og oftest bidrager mere end to drenge til denne aktivitet). Hertil kommer, at overensstemmende vurderinger af et materielt gode blandt drengene ofte fører over i (overensstemmende) vurderinger af et andet gode (Rasmussen 2010). En *modpositionerende* handling i dette materiale medfører *ikke* en umiddelbar overgang til vurderingen af en ny adfærd eller et materielt gode. Den modpositionerende handling behandles således som en handling, der lukker for den lokale vurdering af en given adfærd, og åbner – ikke for en ny vurdering af noget nyt produkt (eller for et nyt

emne) men – for en diskussion eller et skænderi. Produktionen af en mtv-handling på dette sted (altså som modpositionerende handling) har således konsekvenser for det videre interaktionelle forløb. Som det vil fremgå af nedenstående analyse, gør produktionen af netop mtv-handlingen i denne position en forskel. Som det ses af fortsættelsen af eksempel 5) (5i), leder en sådan handling over i en sekvens, i hvilken deltagerne forholder sig til enten den først-vurderende drengs eller den anden-vurderende (modpositionerende) drengs og/eller dennes støtters kognitive/mentale evner/tilstand.¹²

Eksempel 5i)

```

5      B  ja du:: (.) syg i [hovedet]
%blik  >tallerken -----
6      C                      / [det er os ]vildt/
%blik                      />A                      /
7      B
%blik  -----
8      A
%com    vender hoved mod C
9      A
%blik  ><C
10     Ps (0.6)
11     A  =nej /det ↑er je↑ (.) ↓sgu da ik          ←
%blik  -----/>gruppe          ←
12     B
%blik  />A
13     Ps (0.8)
14     D  [/så ka du få et georgia      /]=
%blik  />B                      /
15     A  [I ka bare ik finde ud af/noget]          ←
%blik  -----

```

I overlap med B's mtv-handling producerer C en vurdering af A's adfærd "det er os vildt", hvorved C, som vi så det gjort i eksempel 3), gør vurderingsaktiviteten til en gruppeaktivitet. Via sin blikretning gør C A til recipient. Der opnås blikkontakt i linje 9. Efter en kort

pause (l. 10) responderer A på disse vurderinger, idet han vender sig imod gruppen af de drenge, der ikke har været involverede i mtv-handlinger. Imidlertid responderer han ikke på det, C lige har sagt (l. 6). I stedet afviser han, at han skulle være "syg i hovedet" (l. 5), ved at sige "nej det ↑er je↑ (.) ↓sgu da ik" (l. 11). Ved at respondere på en handling, der ligger forud for en anden(s) handling ("det er os vildt", l. 7) prioriterer A B's handling over C's. A gør det dermed mere relevant at være blevet vurderet "syg i hovedet" (l. 5), end at hans handling (at købe et produkt til så mange penge) vurderes til at være en "vild" handling ("det", l. 6). A's responderer med en anden-vurdering af sin mentale tilstand. Den står i modposition til første-vurderingen af ham. Igennem handlingen "I ka bare ik finde ud af noget" (l. 15) forklarer han, hvorfor de mtv-producerende drenge vurderer hans adfærd, hans vurdering af den og hans mentale tilstand, som de gør: *De kan bare ikke finde ud af noget*. Med en vurdering af A som en person, der "er syg i hovedet", diskvalificeres og dis-respekteres ("disses") A som en person, der er i stand til at forstå sociale oplevelser. Han behandles som inkompetent. Med en sådan diskvalificerende vurdering *i denne sekventielle position* bliver A her og nu bragt ud af stand til at kunne fortælle, berette eller vurdere i den efterfølgende lokale interaktion. Han har således ikke andet valg end at postulere eller vise, at han har kompetencerne og evnerne. Han vælger her at gøre det, som de andre lige har gjort: Han vurderer, at *de* ikke er i stand til at have *nogen som helst* viden om og forståelse for sociale forhold. Han behandler således også deres handling, dvs. deres vurdering af ham (på baggrund af hans adfærd og egen vurdering af den) som værende lig med deres mentale tilstand. Det gør han vel at mærke, idet han retter sit blik mod andre drenge i gruppen (l. 11 og l. 15). Herigennem udelukker han B og C fra interaktion med ham. Som C i eksempel 4) (l. 3) gør han med andre ord sin respons til en form for "omtale" af de to, der rettes imod andre tilstedeværende. Med denne handling – en mtv-handling, der følger som respons på en indledende mtv-handling – herunder inddragelse af andre tilstedeværende, nægter A at lade sig ekskludere af hele gruppen som sådan, og han nægter at blive udelukket fra videre interaktion med dem. Det skal her blot nævnes, at der i materialet da også initieres interaktion om andre nye emner mellem den mtv-responderende dreng

og en af de andre drenge i gruppen efter mtv-sekvensen – *men ikke* med den dreng, der producerede den første mtv-handling (eller med de drenge, der kraftigt har støttet mtv-handlingen eller har deltaget i en meget negativ vurdering af den sociale adfærd, der har ledt op til mtv-handlingen). For en tid (minimum hen over et emne, som den mtv-responderende af drengene måtte tale om med en af de andre) interagerer de to ikke om noget nyt emne. Der er i materialet endvidere et par eksempler på, at en mtv-initierende dreng (A) fastholder mtv-vurderingen ved at producere en ny mtv-handling i forbindelse med et nyt emne om (vurdering af andre) sociale oplevelser, som den mtv-responderende dreng (B) indgår i efterfølgende sammen med en af de andre drenge (Rasmussen u.u.).

Som det ses, gør en mtv-handling en forskel. Deltagerne forholder sig til den og til, hvad den gør ved den deltager, den rettes imod. Den afslutter ikke blot en vurderingssekvens (af en adfærd). Den lukker lokalt for efterfølgende interaktion med den person, den rettes imod, med den (de) udfordrende og potentielt med hele gruppen. Det afstedkommer kamp.

4 KONKLUSION OG DISKUSSION

Igennem beretninger om vores sociale oplevelser opnår vi i interaktion en fælles social forståelse og konceptualisering af vores sociale liv og af, hvordan samfundet fungerer. Disse beretninger kan indgå i vurderingsaktiviteter, hvor vi kan konstruere os frem til enighed og dermed en fælles forståelse. Men vi kan også gøre det modsatte. Vi kan konstruere oppositionerende vurderinger og derigennem uenighed. Derigennem opnår vi interaktionelt en fælles forståelse af, at vi ikke har en fuldstændig fælles forståelse af den sociale verden, vi agerer i. Måder, hvorpå interaktionsdeltagere opnår en fælles forståelse, er kernen i EMCA's erkendelsesinteresser. Det gælder også, når forståelsen er, at der ikke er nogen forståelse.

Ovenstående analyser viser, at beretninger om sociale oplevelser eller social adfærd og vurderingen af dem er et socialt risikabelt foretagende. Ikke blot risikerer drengene at falde udenfor med en forståelse, som de andre bare ikke er enige i. De risikerer også at blive diskvalificerede

(og dis-respekterede) og dermed behandlet som personer, der ikke er i stand til at forstå og vurdere social adfærd. Det sker på baggrund af den forståelse af en given social adfærd, som de har lagt ud med. Med mtv-handlinger lukkes en given vurderingsaktivitet, og den "mentaltilstandsvurderede" (diskvalificerede) dreng udelukkes lokalt fra efterfølgende interaktion. Denne forståelse af mtv-handlingen opnås interaktionelt: En dreng, der er "mentaltilstandsvurderet" som fx "syg i hovedet" eller "idiot", fortsætter ikke en vurdering af sin adfærd ved fx at holde fast på den eller ændre den. Han initierer heller ikke noget nyt emne som en næste handling. Han responderer ved at udføre interaktionelle handlinger, igennem hvilke han forsøger at genplacere sig selv som respekteret, kompetent og vidende medlem af gruppen. Det kan ske via enkle benægtende handlinger som fx "nej, jeg er da ej". Det kan også ske ved at placere den eller dem, der i første omgang dømte drengen ude, uden for fællesskabet ("I ka bare ikke finde ud af noget"; "det ka du sgu da selv være"). Efter denne udveksling af mtv-handlinger ses den udfordrende dreng som nævnt ovenfor interagere med en (eller flere) af de drenge i gruppen, der ikke umiddelbart har været involveret i mtv-sekvensen, ligesom han i øvrigt ses at "involvere" de andre i sin (anden) mtv-handling (ved fx at rette sit blik imod dem). Interaktion med den (de) udfordrende part(er) ses typisk udelukket for en tid. Den udfordrede synes med en anden mtv-handling således at være tilbage i gruppen, men ikke med den (de) udfordrende dreng(e)s umiddelbare accept. Mtv-handlinger gør altså en forskel – interaktionelt, sekventielt og socialt.

Som vist i analyserne konstruerer drengene sekventielt og lokalt en sammenhæng mellem social adfærd, viden og evnen til at vide. Ikke blot placeres en mtv-handling efter en beskrivelse af social adfærd, men også efter en vurdering af den sociale adfærd. Sekventielt konstruerer de således som nævnt en indbyrdes relation imellem a) beskrivelse af social adfærd, b) vurdering af social adfærd og c) vurdering af mentale tilstande og kognitive evner. I deres konstruktion af sammenhæng mellem social adfærd og kognitive evner/mentale tilstande indbygger drengene en (logisk) semantisk antagelse om, at ("ikke syge") folk "normalt" ikke gør, hvad den mtv-vurderede dreng gjorde. En antagelse

om, at "normale folks" normale adfærd og deres (ikke sanktionerede) vurdering af adfærd ikke forklares med "at være syg i hovedet". Det kan den mt-vurderede drengs sanktionerede vurdering af social adfærd. De ved, hvad de gør. Han gør ikke. Denne sammenhæng og den deri indbyggede antagelse forstår drengene – og alle andre teenagere – ikke nødvendigvis på samme måde som voksne med alle de "alvorlige" betydningsmæssige eller af lingvistikken beskrevne logisk semantiske træk og aspekter, det end måtte indebære. Sagt populært, behøver mtv-vurderinger "ikke stikke så dybt". Men produktionen af sådanne vurderinger "stikker dybt nok" til, at de får sekventielle og sociale konsekvenser. Som analyserne i denne artikel viser, forholder drengene sig efterfølgende eksplicit til mt-termen i mtv-handlingen (i eksempel 5i) skete det, hvor der var en mulighed for at forholde sig til en vurdering af adfærd). Mtv-handlingerne lukker ikke blot den lokale interaktionelle aktivitet, *de fører* over i et skænderi, der – som en adspurgt teenager fra en anden skole på Østfyn formulerede det – "ikke handler om "det" men om "dig" og "mig"". Faktisk stikker de (og det derefter følgende skænderi) så dybt i disse drenges fælles forståelse af dem (opnået i interaktion), at de mtv-producerende drenge (for en tid) ikke længer interagerer med hinanden. Vurderingshandling, der indeholder mt-termer på det sted i en interaktion synes altså som allerede nævnt at udelukke en samtalepartner fra social interaktion (for en tid). Med denne systematiske forekomst af mulig konsekvens gøres mtv-handlingen genkendelig som en bestemt handling, der har en bestemt betydning: Den lukker og udelukker. Med anvendelsen af mt-termer i sådanne handlinger indbygges der en term og social kategori, der har nogle betydningsmæssige aspekter eller sociale implikationer, der er i overensstemmelse med og derfor bidrager til en sådan betydning ("udelukkelse"): Folk med generelle kognitive eller mentale vanskeligheder gøres som børn og folk, der er "sindssyge i gerningsøjeblikket", ikke moralsk ansvarlige for deres handlinger (sml. McHugh 1970).¹³ Når man "er syg i hovedet", ved man ikke bedre. Man ved ikke det, alle andre ved. Når en samtalepartner (A) i interaktion derfor vurderer en anden (B) til at være "syg i hovedet", "åndssvag" eller "idiot", tilskriver A dermed B konventionelt manglende viden om og evne til at vurdere social adfærd. Den ekskluderer B fra medlemskab

af gruppen af fuldt socialt kompetente (socialt vidende) medlemmer af en given social gruppe eller eventuelt af hele samfundet. Den tilskriver A i øvrigt sig selv igennem sin mtv-handling. Med den tilskriver han nemlig samtidig sig selv evnen til at forstå og vurdere social adfærd. Placeringen af mt-termer i forbindelse med modpositionerende vurderingssekvenser synes således at bidrage til mtv-handlingens betydning, ligesom mtv-handlingens betydning bidrager til mt-termens betydning anvendt i en mikro-kontekst som uenighed om vurdering af social adfærd. Betydningsmæssig (herunder logisk semantisk) konventionalitet og indeksikalitet er to sider af samme konceptualiseringsmønt (sml. Coulter 1979). En term og en handling kan ikke betyde hvad som helst, og konventionelle kontekstfrie, logisk semantiske betydninger er langt fra altid de betydninger, termer og handlinger tilskrives i specifikke kontekster. Således medfører social udelukkelse via mtv-handlinger, der er opnået lokalt interaktionelt, ikke nødvendigvis en (social) kategorisk udelukkelse fra al fremtidig interaktion hverken med alle tilstedeværende eller med ikke tilstedeværende drenge eller andre medlemmer af samfundet. Som data har vist, slår den lokalt udelukkede (diskvalificerede) dreng for det første igen, og som nævnt ses denne deltage i interaktion med andre tilstedeværende drenge i gruppen umiddelbart efter eller i forbindelse med en mtv-udveksling. For det andet betyder en *lokal* udelukkelse via en vurdering af kognitive evner og kompetencer, der er afstedkommet af en lokal vurdering af social adfærd, ikke nødvendigvis en *generel* udelukkelse på baggrund af en generel vurdering af manglende kognitive evner afstedkommet af en manglende evne til at vurdere social adfærd generelt. Der er med andre ord ikke en iboende social logik i disse lokalt konstruerede udelukkelser, ifølge hvilken den socialt, kognitivt/mentalt diskvalificerede, dis-respekterede, ”dissede” interaktionspartner visiteres (eller betragtes som visitationskandidat) til sociale institutioner og professionelle eksperter til nærmere diagnostisk udredning med henblik på rehabiliterende behandling eller omsorg.¹⁴

Omvendt har ovenstående analyser vist, at og hvordan mentaltilstandsvurderende handlinger i en bestemt sekventiel position med de antagelser om den sociale virkelighed, der nu engang er bygget ind i dem, *gør* et bestemt interaktionelt job. De lukker tale om et givet

emne, og de udelukker den udfordrede interaktionspartner fra at tale om andre emner med den hidtidige, den udfordrende samtalepartner - og potentielt med alle andre tilstedeværende drenge - umiddelbart (og for en tid) efter dennes produktion af en mentaltilstandsvurderende handling. Det gøres helt ordinært, helt rutinemæssigt, ganske konventionelt. Javel. Men det gøres *ikke ubemærket*.¹⁵ Det er alt det skænderier om, ”hvem fanden” der ”er idioten”, går ud på.

Gitte Rasmussen

Center for Social Practices and Cognition

Institut for Sprog og Kommunikation

Syddansk Universitet

gitter@language.sdu.dk

LITTERATUR

- Arminen, I. (2005) *Institutional Interaction. Studies of Talk at Work*. London: Ashgate Publishing, Ltd.
- Bergmann, J. (1998) "Introduction: Morality in Discourse.". *Research on Language and Social Interaction* 31(3/4). 279-294.
- Coulter, J. (1979) *The social construction of mind*. London: New York, U.K: Macmillan USA: Rowman & Littlefield.
- Coulter, J. (2005) "Language without mind". H. Te Molder & J. Potter (red.) *Conversation and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press. 79-93.
- Coulter, J. & W. Sharrock (2009) *Mind, and Human Behavior in Contemporary Cognitive Science: Critical Assessments of the Philosophy of Psychology*. Oxford: Blackwell.
- Drew, P. (1998) "Complaints about transgressions and misconduct." *Research on Language and Social Interaction* 31(3-4). 295-325.
- Drew, P. og T. Walker (2008) "Going too far:complaining, escalating and disaffiliation." *Journal of Pragmatics* 40 (12). 2400-2414.
- Edwards, D. & J. Potter (1992) *Discursive Psychology*. London: Sage.
- Evaldsson, A.-C. (2005). "Staging insults and mobilizing categorizations in a mulitethnic peer group ". *Discourse & Society*_16 (6). 763-786.
- Garfinkel, H. (1996) "Ethnomethodology's Program". *Social Psychology Quarterly* 59(1). 5-21.
- Garfinkel, H. (2002) *Ethnomethodology's Program. Working Out Durkheim's Aphorism*. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Goodwin, M. H. (2006) *The Hidden Life of Girls*. Oxford: Blackwell.
- Goodwin, M. H. (2007) "Participation and Embodied Action in Preadolescent Girls' Assessment Activity." *Research on Language and Social Interaction* 40(4). 353-375.
- Goodwin, M. H. & C. Goodwin (1987) "Children's Arguing". S. Philips, S. Steele & C. Tanz (red.) *Language, Gender and Sex in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press. 200-48.
- Heritage, J. (1984a) *Garfinkel and ethnomethodology*. Oxford: Polity Press.
- Heritage, J. (1984b) "A change-of-state token and aspects of its sequential placement". J. M. Atkinson & J. Heritage (red.) *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. 299-345.
- Hougaard, G. Rasmussen (2008) "Membership categorization in international business phonecalls." *Journal of Pragmatics* 40 (2). 307-332.
- Hutchby, I. & R. Wooffitt (1998) *Conversation Analysis*. Cambridge: Polity Press.
- Jefferson, G. (1979) *A technique for inviting laughter and its subsequent acceptance declination*.

Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

- Jefferson, G. (1984) "On stepwise transition from talk about a trouble to inappropriately next- positioned matters". J. M. Atkinson & J. C. Heritage (red.) *Structures of social action: Studies of conversation analysis*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 191-222.
- Jefferson, G. (1992) "Sacks, H. (1992) *Lectures on conversation*". Oxford: Blackwell.
- Maynard, D. W. (1985) "On the Functions of Social Conflict Among Children." *American Sociological Review* 50(2). 207-223.
- Maynard, D. W. (1986) "Offering and soliciting collaboration in multi-party disputes among children (and other humans)". *Human Studies* 9. 261-285.
- Maynard, D. W. & S. Clayman (1991) "The diversity of ethnomethodology". *Annual Review of Sociology* 17. 385-418.
- McHugh, P. (1970) "A Common-Sense Conception of Deviance". J. Douglas (red.) *Deviance & Respectability: The Social Construction of Moral Meanings*. New York: Basic Books.
- Nielsen, M. F. & S. Nielsen (2005). *Samtaleanalyse*. København: Samfundslitteratur.
- Pomerantz, A. (1984) "Agreeing and disagreeing with assessments: Some features of preferred/dispreferred turn shapes". J. M. Atkinson & J. Heritage (red.) *Structures of Social Action*. Cambridge: Cambridge University Press. 57-101.
- Pomerantz, A. & J. Mandelbaum (2005) "Conversation Analytic Approaches to the Relevance and Users of Relationship Categories in Interaction". K. L. Fitch & R. F. Sanders *Handbook of Language and Social Interaction*. Mahwah, NJ: Mahwah, NJ Lawrence Erlbaum Associates, Inc. 149-171.
- Rasmussen, G. (1998) "The use of forms of address in intercultural business conversation." *Revue de Sémantique et Pragmatique* 3. 57-72.
- Rasmussen, G. (2000) *Zur Bedeutung kultureller Unterschiede in interlingualen interkulturellen Gesprächen (On the relevance of cultural differences in interlingual intercultural conversations)*. München: Iudicium.
- Rasmussen, G. (2010) "'Going mental' – the risks of assessment activities (in teenage talk)". *Discourse Studies* 12(6). 739-761.
- Rasmussen, G. (u. u) "Triumphing: When "mental state" evaluations become insults".
- Sacks, H. (1995/1965) "Tying rules: Insult sequences". G. Jefferson (red.) *Lectures on Conversation*. Oxford: Blackwell.
- Sacks, H. (1987) "On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation". G. Button and J. R. E. Lee (red.) *Talk and social organisation*. Clevedon: Multilingual Matters. 54-69.

- Sacks, H. (1984) "Notes on methodology". J. M. Atkinson & J. C. Heritage (red.) *Structures of Social Action*. Cambridge: Cambridge University Press. 21-27.
- Steensig, J. (2001) *Sprog i virkeligheden: Bidrag til en interaktionel lingvistik*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Te Molder, H. & J. Potter (red.) (2005) *Conversation and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ten Have, P. (1999) *Doing Conversation Analysis*. London: SAGE.
- Vuchnich, S. (1984) "Sequencing and social structure in family conflict". *Social Psychology Quarterly* 47. 217-234.

APPENDIKS

Transskriptionsnotationer:

/ /	samtidigt forekommende interaktionelle resurser i opbygningen af en tur
[]	overlappende handlinger på tværs af ture
%blik	blik
-----	fortsat blikretning
%ges	gestus
.....	fortsat gestus
%tors	torso, overkrop
>	hurtigere tale
>A	blikretning mod A
><A	blikkontakt med A
↑	højere toneleje
↑	højt stigende intonation eller skift af tonelejeregister
DET HAR	høj lydstyrke
syg	betonet stavelse
■	knirkende stemme
°	lav lydstyrke
Hehehe	latter
☺	smilende stemme
[X]	lyden kan ikke identificeres.
()	tvivl om, hvad der siges.
(1)	handling i hvert eksempel er nummeret
=	kæder ytringer sammen, der er tæt sammenbundet (påhægtet)
(0.2)	pauser angives i sekunder med én decimal.
(.)	mikropause (mindre end 0.2 sekunder)
,	moderat stigende intonation
?	stigende intonation
:	forlængelse af forudgående lyd. Jo flere kolonner, jo længere lyd

NOTER

- 1 EM forstår ikke sig selv som en metode, men snarere som et sociologisk program eller, som Garfinkel beskriver det, *A Catalog of Ethnomethodological Investigations* (1996: 7). Dele af CA-forskningen (sml. Maynard and Clayman 1991, Heritage 1984, Sacks 1984) forstår sig selv som en måde at bedrive en bestemt form for EM forskning på. Nærværende artikel ser også CA-forskningen som en bestemt form for EM forskning. Dette søges anskueliggjort i samskrivningen af EM og CA til EMCA. Nærmere introduktion til EM og CA gives i fx Heritage (1984), Hutchby, I. og R. Wooffitt (1998), ten Have, P. (1999), Nielsen, M. F. & S. Nielsen (2005).
- 2 Med "%blik ><B----" intenderes her en beskrivelse af, at A opnår fælles blikkontakt med B, og at denne holdes, mens B producerer en tur i linje 2. Se i øvrigt appendiks.
- 3 Med "%blik />B-----" intenderes en beskrivelse af, at A kigger på B ved initieringen af sin tur i line 1, og at A vedbliver at kigge på B under produktionen af sin tur i linje 1 og under en fortsættelse af den i linje 3. Fælles blikkontakt opnås i linje 5 "%blik /><A".
- 4 "derud" er et østfynsk stedsadverbial, der indikerer det (i hvert fald) sjællandske "ind(e) til (i)" Odense.
- 5 Denne antagelse bygger jeg på egne erfaringer med en del teenagerbørn inden for de seneste 8 år.
- 6 Der er i datamaterialet ikke fundet eksempler på, at lukning af vurderingsaktiviteter med andre handlinger og midler har samme effekt.
- 7 Hvorvidt kvaliteten ligger i, at mobilen er (købt) "dyr(t)" eller "billig(t)" er ikke entydigt på dette sted i interaktionen. Det bliver senere (1.2-3) behandlet som "købt dyrt".
- 8 Den sekventielle udvikling af sådanne skridtvise overgange er typisk karakteriseret ved at a) det centrale i det problematiske emne opsummeres, b) at den, der fortæller om det problematiske (troubles-teller), initierer tale, der ikke vedrører kernen i emnet men noget, der kan karakteriseres som en ledsagende omstændighed, c) at recipienten (*troubles-recipient*) producerer tale, der stabiliserer den ledsagende omstændighed som emne (Jefferson 1984: 202).
- 9 Fortsættelsen af eksempel 4i) vises i afsnit 3.3 note 12.
- 10 Eksempel 5 er tidligere anvendt i Rasmussen (2010).
- 11 Forinden har A fortalt om, hvilken mad og hvilket tøj han har købt til hvilken pris (ikke i transskriptionen).

- 12 Også fortsættelsen af eksempel 4i) påviser interaktionel konsekvens af en vurdering af en samtalepartners (A's) mentale evner:

Eksempel 4ii)

15 C idiot ←

%blik -----

16 A det ka du sgu da selv være

%blik >C-----

13 Jeg kan ikke modstå fristelsen til at skrive "endnu ikke".

14 Som nævnt indledningsvist opholder drengene sig faktisk på en sådan social institution. For en diskussion af sammenhængen mellem drengenes lokale mentaltilstandsvurderende handlinger og altså vurderinger af kognitive evner og deres "medlemskab" af gruppen af diagnosticerede "udviklingshæmmede" se Rasmussen (u.u).

15 EMCA jargon "unnoticed"